

Bogdan SUCEAVĂ

— *Fiction-Ltd* —

Noaptea când cineva
a murit pentru tine

— roman —

POLIROM
2019

Stau pentru că afară se trage.

Acum două zile, acum o eternitate, venise apelul Frontului Salvării Naționale către toți oamenii muncii de la orașe și sate ca în locul vechilor structuri ale Partidului Comunist să se creeze celule ale Frontului care să preia puterea. În locul fiecărei idei vechi să se nască o idee nouă, care să pună pe mai departe în mișcare Pământul în jurul Soarelui, idee lângă idee, o mască peste chipul vechi. Bravo, eu am răspuns acestei chemări cu toate resursele mele de entuziasm de la douăzeci de ani, după ce vreme de nouă luni am spălat chiuvetele patriei, am ascultat poveștile sergentului Vulpe, am urmat ordinele locotenentului Cojocaru, am făcut conspecte pentru caietul căpitanului Tănase, toate sub stindardul nobil al patriei. Eu am răspuns chemării, iată-mă, sunt aici, gata să semnez de primire pentru întreaga clădire a Universității. În numele lui Gheorghe Țițeica, eu sunt aici. Dar cine sunt eu? Speram să fiu aici unul din multe sute? Unde sunt ceilalți? Și unde sunt ei tocmai în noaptea aceasta?

Nu mi-am plănuit noaptea de Crăciun în Universitate.

O participare tardivă la revoluție, o participare care nu înseamnă nimic. Nu am făcut nimic zilele acestea. Doar m-am expus inutil, inutilă carne de tun într-o revoluție care s-ar fi făcut foarte bine și fără mine. Dar eu nu aș fi suportat ca ea să se facă fără mine.

O iau pe Cristina de mână, ca și cum ar fi prietena mea de o viață. Se uită la mine lung. Aruncă țigara. Îl urmă. Pe coridor vedem un al doilea subofițer de miliție.

Încolonarea.

Mereu încolonarea.

Am fost totdeauna lesne de încolonat. Dar niciodată nu am mers încolonat cu o fată de mână.

Sentimentul că era să murim împreună. La șapte seara.

Ai mai avut vreodată o legătură atât de imediată cu cineva?

Nu. Nu mă împrietenesc repede cu nimeni. E imposibil să simt așa ceva, repede. Iar fata asta nu are nimic special. De cine m-am legat așa de mult? O legătură adâncă, o camaraderie totală răsărită într-un moment de răscruce? Da, cu Cristi.

Acolo, în cazarmă. Și hazardul care m-a legat de destinul lui. A fost o întâmplare. Ne-au adus în același timp la secretarul de partid. De ce mă gândesc la el tocmai acum, în timp ce umbrele noastre alunecă pe culoarul întunecat al Universității, încadrați de doi subofițeri de miliție cu automatele atârinate de gât? Poate întunericul acesta. Poate de aceea îmi amintesc. De solidaritate și legături prin fire secrete. Gândurile mele sunt amestecate. Am un gust amar în gură. Poate pentru că nu știu ce se va întâmpla peste zece minute.

Sentimentul ăsta descrie cel mai bine viața noastră cu locotenentul Cojocaru, așa cum a fost în cazarmă. Imprevizibilul în stare pură.

Mergeam spre câmp pentru instrucție, încolonați, și ne imaginam că aceia care nu umblă în pluton beneficiază de libertate. Oricine nu mărșăluiește este liber, gândeam noi. După mintea noastră din primele săptămâni de instrucție, o persoană importantă în unitatea militară e furierul secretarului de partid și era importantă pentru că se bucura de un grăunte de libertate. Pleca în oraș când noi ne făceam înviorarea, cu o raniță gigantică în spate, goală. Sergentul Andreescu era cel mai liber om din lume. La prima oră a dimineții el avea obligația de a aduce din oraș, în acea raniță uriașă, întreaga corespondență a unității: scrisorile, vreo zece *Scântela* și – de aur – un *Sportul* care mergea direct la comandant și pe care am reușit de vreo două ori să-l subtilizăm. Furierul îndeplinea rolul lui Hermes: atâta vreme cât orice corespondență care ieșea din unitate trebuia să aibă aprobarea unui ofițer (biroul de contrainformații, cine altcineva?), furierul cu presa scotea din unitate zeci de plicuri de corespondență neaprobată.

Noul furier și-a început treaba la sfârșit de ianuarie 1989. Cristi. Mi-l aduc aminte, la prima noastră întâlnire. Un băiat înalt, firav, brunet și cu ochii mari, nevinovați, pe care te-ai fi așteptat ca ranița cu ziare să-l răstoarne. Nu-l răsturna, dar îl trăgea considerabil înapoi. Ca mulți dintre noi, avea aerul unui copil recrutat înainte de vreme. Obișnuia să se așeze pe un scaun și să stea nemișcat, cu privirea în gol, ca și cum

timpul lui ar fi fost infinit, ca și cum ar fi avut înainte o veșnicie. În acea lume de epoleți și răcnete îmi părea că va rămâne pe veci nevinovat, indiferent câtă instrucție ar fi urmat. Nu avea nici o idee că se expune vreunui pericol scoțând scrisori din cazarmă. Nu credea că ofițerul de contrainformații face presiuni asupra unor soldați pentru a da informații despre alții. Nu credea că secretarul de partid, cel în subordinea căruia se afla, făcea același lucru. În lumea aceea de curve, el era un naiv.

Secretarul de partid al unității, căpitanul Tănase, era un Ianus perfect. Auzea doar ce vroia și spunea doar ceea ce dorea să spună. Nu cred că era un tip comod pentru cei cu care lucra, deși față de șefi arbora acea obediență lipsită de demnitate care e adevăratul blazon al ofițerilor armatei române. (Nu-mi imaginez ca un căpitan din armata chezaro-crăiască să se fi înclinat când saluta. La noi, am văzut asta de multe ori, era un obicei al pământului.) Nu-mi era niciodată clar unde se termina relația de muncă și unde începea instinctul de slugărnicie. Căpitanul Tănase avea și el punctul lui slab: în calitate de secretar de partid, era în urmă cu anii la caietele de învățământ politico-ideologic. Faptul era periculos pentru el și deloc amuzant pentru furieri lui. Îi păsa extrem de puțin de gândirea teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu și habar n-avea ce spunea marele și îndepărtatul lui șef în acele cuvântări kilometrice care se publicau în ziar și se transmiteau la radio; în schimb putea oricând să facă o expunere de trei ore fără pauză despre gândirea secretarului general, într-o improvizație ce ar fi amintit de cele mai strălucite momente din istoria jazzului.

Să știi că noul furier e pila căpitanului, mi s-a spus. Nu îi spune nimic, pentru că îi va repeta căpitanului totul, cuvânt cu cuvânt. Am crezut fiecare zvon și cred că în primele zile întreaga mea reticență s-a bazat numai pe reputația acestui copil mare cu aer pierdut. Probabil era multă invidie: după cele trei luni de instrucție de tip infanterie, toți militarii primeau diverse sarcini. Cele mai dure erau serviciile de noapte în anumite zone ale Bucureștiului sau gardările de

trenuri de marfă. Pe lângă acestea, plimbarea prin oraș cu ziare și scrisori în spate era cea mai lesnicioasă treabă. Nu puteau pune această alegere decât pe seama unei relații oculte.

L-am văzut însă cine era și ce putea. Era un copil mare.

Mi-a spus de la început cum a ajuns la Băneasa. A picat admiterea la A.S.E. (când am auzit asta, inima mi s-a strâns, pentru că știam ce probleme ușoare le dădeau lor, genul acela de întrebări pe care oricare dintre ai noștri, de la matematică, le rezolvă imediat) și plănuia să dea din nou admitere la aceeași facultate de la A.S.E. Parcă Finanțe și Contabilitate, așa se chema specializarea?

— I-ai raportat căpitanului ce plan ai?

— Știe, știe, pentru că se cunoaște cu tata. Din tinerețe, de la Buzău.

Deci asta era pila. Tata îl știa pe căpitan. Din tinerețe.

— Dar tu i-ai spus?

— Nu, nu încă.

— Chestia cu admiterea e importantă,ăștia calculează câte concedii dau. Nu fi mototol. Trebuie să-i spui.

Oftează când zice :

— O să vorbească tata cu el.

— Nu, spune-i tu. Cine știe când ajunge tatăl tău să vorbească. Fiecare zi e importantă.

Sunt un profesionist. Am făcut olimpiadele de matematică, am lucrat vreme de șase ani zi de zi. Știu foarte bine ce spun. Gândul că a picat o dată la admitere la A.S.E. și că acum nu se pregătește și că luni de zile va alerga pentru căpitan cu ranița în spate mi se pare periculos. Și cum să lucrezi în haosul de acolo, când pe trei etaje sunt șase sute de oameni și nu există nici un moment în care să fii singur și să-ți aduni gândurile? Mă văd pe mine. Am uitat tot. Am fost un profesionist al matematicii, acum doar aștept să treacă perioada asta.

— Da, îmi răspunde, am să-i spun.

Suntem acum în comitetul de partid proaspăt văruiț, în februarie 1989. O sală de cinci metri pe șase, cu două birouri,

un pat și o bibliotecă înăuntru. Și portretul cu două urechi al lui Nicolae Ceaușescu pe perete. Spălăm de pe jos vopseaua proaspătă, picată cu neglijență de zidari. Spălăm pe jos mai departe. Ne-am scos vestoanele, suntem cu mânecile suflecate. Vopseaua de pe ziduri s-a scurs pe linoleum și acum se amestecă lamentabil cu apa și detergentul. Rezultă o clisă lipicioasă și aderentă precum plastilina. E nevoie de ore în șir de frecat ca să scoți la liman un metru pătrat. Ceva nu e în regulă.

— Ai idee ce putem face cu asta?

— Ce ne-a ordonat căpitanul. Să frecăm până dispare vopseaua.

— Mă întreb dacă n-am putea folosi altceva, benzină, de pildă, pe care apoi să o spălăm cu apă.

— Nu avem benzină. Și nu am avea de unde să furăm.

— O sticlă mică? De la șoferi?

— Nu ne dau ăia.

— Le dăm țigări.

— Au țigări. Nu le trebuie. N-avem altă soluție. Trebuie să frecăm podeaua mai departe. Energie și abnegație.

Nu știu ce fusese în mintea mea, dar, când am plecat în armată, am luat cu mine în valiză culegerea lui Țițeica. Cea de geometrie, firește. Lângă pozele cu Brooke Shields și Dobrin. Cred că îmi imaginasem că voi merge într-un soi de tabără la câmpie unde principala problemă ar fi plictiseala. De fapt, partea devastatoare în armată era că nu aveai timp liber, că programul te obliga să alergi în fiecare clipă și cele mai fericite zile erau cele când te puteai sustrage cumva programului, când puteai să îl fentezi și să dispari fie la cabinetul medical, fie la repetiții la cor, fie cu orice alt pretext. Și o plimbare cu salvarea era bună, numai să nu rămâi pe mâna locotenentului Cojocaru și a gradaților săi. Libertatea se drămuia prin furt și, firește, era posibilă, dar cerea imaginație. De fapt, culegerea lui Țițeica, rămasă nedeschisă, era pentru mine un fel de Biblie ocrotitoare, o Biblie în care imaginarul se alinia de-a lungul unor idei de forță exprimate prin configurații repetabile, esențiale tocmai prin felul cum acele structuri

reapăreau cu o tot mai mare complexitate. Erau acolo și configurațiile din triunghi, precum dreapta lui Euler, erau cercul circumscris și toate punctele importante ale triunghiului, acolo aparțineam, acolo puteam imagina lucruri noi. În paginile acelei cărți, precum în paginile culegerii lui Demidovici, eram acasă. Da, firește, toate acestea erau total inutile în cazarmă. În permisia de anul nou dusesem cartea înapoi acasă. Nu o deschisesem nici măcar o singură dată în mai bine de trei luni. Am adus în schimb altceva, la fel de util, culegerea de algebră scrisă de Năstăsescu, Niță, Brandiburu și Joița, și pe cartea aceea am început să lucrez cu Cristi. Seara, după ce toată lumea se culca, la ora 9:30, ne vedeam în comitetul de partid și lucram vreo oră. Eram sigur că acesta era antrenamentul de care are nevoie. Pentru A.S.E. Algebra lui avea nevoie de ajutor. Și apoi trebuia să urmeze analiza.

Apoi am adus din valiză în comitetul de partid culegerea lui Demidovici. Am început să luăm la rând integralele. La rând, una după alta. Am început să-mi reamintesc. Mă pregătisem să câștig Concursul *Gazetei matematice*. N-am fost un oarecare. Doar vara trecută era...

Sfântul Demidovici te va scoate din cazarma asta, frate. I-am zis asta. Pentru că, dacă la sesiunea din iulie 1989 ar fi fost declarat admis, pe 1 septembrie 1989 ar fi fost liberat din armată. Acesta devenise planul nostru.

Începuse să prindă. Manipulările algebrice mergeau bine. Pe partea de analiză mai era de lucru.

Așadar, asta era planul. Să mai socotim o dată. Admitere la matematică pe 15 iulie, la economie politică a doua zi, la geografie pe 17. Declarat admis pe 22 iulie, apoi pe 1 septembrie eliberat din stagiul militar pentru a merge la studii. *Tora tora tora.*

Nu gândi altfel. Nu există ieșire. Haide.

Mi-a intrat în cap că există un soi de protecție magică pe care și-o oferă matematica. Poate și unde îi vedeam pe toți oamenii aceștia din cazarmă chinându-se cu matematica pentru un examen de admitere, ca să iasă din zona aceea gri a societății, din acel purgatoriu unde nu se punea problema